

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: *Reflexivita v sociální práci: role interpretační metody při posuzování klienta a jeho situace*

Autor(ka) práce: Radomíra Lorko

Obor studia: *Diakonika*

Posudek vypracoval: *Mgr. František Štěch, Th.D.*

Datum: 1.6.2023

Diplomová práce paní Radomíry Lorko nazvaná „REFLEXIVITA V SOCIÁLNÍ PRÁCI: ROLE INTERPRETAČNÍ METODY PŘI POSUZOVÁNÍ KLIANTA A JEHO SITUACE,“ předložená v rámci studia oboru Diakonika na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy, je poměrně rozsáhlá a rozčleněná do dvou hlavních částí. Teoretické a praktické. Obě části jsou přehledně rozděleny do jedenácti kapitol, přičemž první z nich se rozprostírá na sedmi z nich a druhá na rozloze zbývajících čtyřech. Již při prvním pohledu se práce jeví jako velmi dobře vyvážená. V úvodu autorka deklaruje, že vychází z vlastních profesních zkušeností a opírá se o celostní pohled na člověka, který aplikuje nejen ve své praxi, ale zabývala se jím i ve své předchozí teoretické práci. S tím souvisí i skutečnost, že autorka ve své magisterské práci navazuje na závěry své vlastní bakalářské práce, která ukázala potřebu „*uceleného interpretačního konceptu*“ (s. 13) pro výkon sociální práce. Takový koncept autorka nachází právě v hermeneutickém přístupu. O jeho konceptualizaci pak usiluje právě v přítomné práci. Nad rámec této konceptualizace uvádí i své první zkušenosti z jeho využití v praxi, což činí předloženou práci o to cennější.

V první kapitole autorka vymezuje sociální práci jak pohledem jejího zákonného rámce, tak pohledem relevantních autorit v oboru. Věnuje se také reflexivitě, kterou, podle mínění oponenta, zcela správně charakterizuje a vymezuje vůči procesu reflektování. Význam reflexivity je tak vykreslen jako zásadní pro sociální práci, která chce být holistická a zaměřená na člověka. V tomto ohledu může být reflexivita sama jednou z metod sociální práce. Zdá se, že autorka s touto metodou vnitřně sympatizuje, ale i přes to, a možná právě proto, se zcela správně táže, zda je reflexivní přístup k sociální práci dostačující, chápeme-li ji jako interpretační disciplínu (s. 25). Na toto zotaznění navazuje kapitola druhá, věnující se právě interpretačnímu naturelu sociální práce. Zde jsou klíčovými pojmy komunikace, porozumění, pravda, pravdivost, autenticita a interakce. Jejich taje autorka srozumitelným způsobem rozplétá a vztahuje je nejen k osobě klienta, ale též sociálního pracovníka. Obě perspektivy a jejich splétání jsou pro sociální práci zaměřenou na člověka zásadní. Úkolem sociálního pracovníka je dobře porozumět situaci druhého člověka – klienta, správně ji interpretovat a komplexně ji posoudit. Správně posouzení situace je pak považováno za základní výchozí bod pro další úsilí sociálního pracovníka, které má vést k navržení správných intervencí a konečně k celkovému zlepšení situace klienta. To však s sebou nese mnohá úskalí. Sociální pracovník musí opatrně navigovat mezi Skyllou objektivismu a Charybdou konstruktivismu. Zapojení hermeneutiky do procesu posuzování situace potřebného může být pro tento účel vhodným řešením. Zbývající kapacitu třetí kapitoly pak autorka věnuje rozboru vlivů na tvorbu posouzení situace potřebného. Ty jsou do značné míry rovněž spjaté s reflexivitou. Tu pak autorka tematizuje jako způsob sociální práce v kapitole čtvrté. Ta je v porovnání se zbytkem práce poměrně kratičká. Zabírá jen necelé tři strany. A slouží spíše jako přechod ke kapitole páté, která otevírá téma vztahu hermeneutiky a sociální práce, ve které autorka vidí, inspirována tvorbou vedoucího práce, „*hermeneutický potenciál*“ (s.46). Než se jej však pokouší nalézt, věnuje se ve zkratce

klíčovým autorů z dějin hermeneutiky (v kapitole páté) i jejím základním konceptům (zejména v kapitole šesté). Jejich prezentaci nelze, myslím, nic zásadního vytknout. Byl bych tedy jen rád, kdyby autorka u obhajoby své práce dokázala vysvětlit své tvrzení ze s. 69, že „Práce s předsudky je prací s šíří našeho obzoru v průběhu času.“ Jak přesně je to myšleno? Teoretickou část práce uzavírá kapitola sedmá, jejíž název slibuje nahlédnout sociální práci pohledem hermeneutiky a nutno dodat, že to i zajímavým způsobem činí. Otázku v oponentovi vzbuzuje jen tvrzení na s. 85: „S využitím konceptů hermeneutické metody může být také intuitivní přemýšlení při tvorbě posouzení vystředáno myšlením ve struktuře interpretační metody.“ Nemůže se stát, že i při využití hermeneutiky ve smyslu myšlení ve struktuře interpretační metody se nám nepodaří vyhnout se nebezpečí objektivismu či konstruktivismu? Je reflexivita v pojetí autorky garantem toho, že se nám to podaří? Neztrácí intuitivní přemýšlení nasazením hermeneutické metody něco ze své intuitivnosti? Tyto otázky nemají za cíl s autorkou polemizovat, spíše směřují k ještě hlubší reflexi pojednávaného přístupu k sociální práci.

Praktická část usazuje teoretické poznatky a koncepty do konkrétní situace praxe sociální práce. Autorka postupuje i zde konzistentně a logicky. Od prezentace případu, přes popis řešení a spolupráce mezi pomáhajícím a potřebným v němž se uplatňuje znalost hermeneutiky až ke kritickému zhodnocení celého procesu. Ten se oponentovi jeví v celé praktické části práce jako klíčový, neboť přiznává limity pojednávané metody (např. časová náročnost) i to, že se v praxi neshledala s větším ohlasem (s. 105). Na druhou stranu je ale autorka práce i přes tyto skutečnosti přesvědčena o přínosech hermeneutiky pro sociální práci a dále ji horlivě hájí jako užitečnou alternativu. Desátá kapitola je toho přímým důkazem, a i pro oponenta byla velmi poučným příkladem toho, jak lze s úspěchem aplikovat teoretické poznatky z filozofické disciplíny do konkrétní sociální práce. Kapitola jedenáctá pak shrnuje (a také trochu obhajuje) roli interpretační metody v sociální práci, přičemž za cenný považují zejména výčet přínosů hermeneutické metody pro sociální práci na příkladu konkrétní kauzy na s. 125-127.

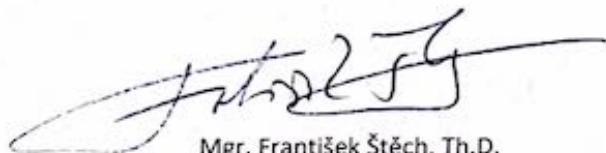
Závěr celé práce pak opakovaně vyzdvihuje všechny podstatné styčné plochy mezi hermeneutikou a sociální prací, které ústí do deklarace přesvědčení, že hermeneutická perspektiva skýtá značný potenciál pro jakoukoliv mezilidskou komunikaci, s čím nelze než souhlasit. Kladně hodnotím též autorčinu osobní doušku o náročnosti zpracování celé práce o čemž jsem jako oponent po prostudování její práce více než přesvědčen.

V celkovém hodnocení lze říci, že autorka práce zvolila zajímavé a náročné téma. Přistoupila k němu však zodpovědně a se značnou erudicí v obou oblastech svého zájmu. Oponent po přečtení práce nemá pochybnosti o autorčině kompetenci jak v oblasti sociální práce, tak hermeneutiky. Autorka si jako cíl své práce vytyčila „poukázat na to, jakou roli hraje interpretační metoda v praxi sociální práce, kdy základem této práce je posouzení klienta a jeho situace a na základě interpretace získaných poznatků vyhodnotit a navrhnout řešení zpracovávané sociální kauzy“ (s. 14). A dle názoru oponenta tomuto cíli také dostála. Kdesi v útrokách své práce autorka deklarovala, že za smysl své práce považuje její užitečnost. Navzdory své limitované znalosti sociální práce se oponent domnívá, že i tato smysluplnost byla poctivou prací naplněna. Z formálního hlediska lze říci, že předložená diplomová práce paní Radomíry Lorko splňuje všechny požadavky kladené na tento stupeň kvalifikační práce. Autorka se opírá o dostatečné množství relevantní domácí i zahraniční literatury a kladně též hodnotím přehledný seznam zdrojů i zahrnutí krátkého seznamu použitých zkratk. Gramatické chyby a překlepy se vyskytují pouze vzácně. Místy se v práci vyskytují neobratné formulace jako např. na s. 88: „Reflexivní způsob práce se při zpracování kauzy projevuje efekty, které dále popisujeme proto, aby bylo zřetelné, které jiné efekty přináší metoda hermeneutické interpretace.“ Toto jsou však jen velmi drobné nedostatky a nic nemění na celkově kladném hodnocení celé

EVANGELICKÁ
TEOLOGICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

práce ze strany jejího oponenta. V celkovém pohledu se tak jedná o vynikající, nadprůměrnou práci, která si zaslouží výborné hodnocení. Z toho důvodu konstatuji, že magisterská práce paní Radomíry Lorko předložená na ETF UK splňuje požadavky kladené na tento stupeň kvalifikační práce, a proto ji doporučuji k obhajobě, přičemž ji ze svého pohledu navrhuji hodnotit známkou A (výborně; 1).

Mgr. František Štěch, Th.D.